Rangka Kerja Tadbir Urus Syariah Bagi Institusi Kewangan Islam

Pelan Induk Sektor Kewangan bagi perbankan Islam dan takaful memberi penekanan kepada peri pentingnya satu rangka kerja Syariah yang berkesan dalam pembangunan perbankan Islam dan takaful. Rangka kerja Syariah ini dapat memastikan keselarasan dan keseragaman pentafsiran Syariah yang akan memperkukuh pengawalseliaan dan tadbir urus industri kewangan Islam. Menyedari hakikat ini, Bank Negara Malaysia mengeluarkan Garis Panduan Tadbir Urus Jawatankuasa Syariah Bagi Institusi Kewangan Islam pada bulan Disember 2004, bertujuan untuk mewujudkan kesepakatan dalam keputusan-keputusan Syariah, di samping memperbanyak bilangan ahli Syariah yang berkebolehan dalam perbankan Islam dan takaful.

Sebelum garis panduan ini dikeluarkan, terdapat pelbagai badan Syariah ditubuhkan di bawah beberapa rangka kerja perundangan yang berbeza. Misalnya, di bawah Akta Bank Islam 1983, sesebuah bank Islam dikehendaki menubuhkan badan penasihat Syariah, manakala pengendali takaful dikehendaki menubuhkan Majlis Pengawasan Syariah di bawah Akta Takaful 1984. Institusi kewangan di bawah Akta Bank dan Institusi-institusi Kewangan 1989 yang menyertai Skim Perbankan Islam (SPI) dikehendaki melantik sekurang-kurangnya seorang penasihat Syariah, manakala institusi kewangan di bawah Akta Institusi Kewangan Pembangunan 2002 melantik badan Syariah atas inisiatif mereka sendiri. Badan-badan Syariah ini tidak dikawal selia dengan sepenuhnya dan beroperasi secara berasingan serta bebas daripada Majlis Penasihat Syariah (MPS) yang ditubuhkan oleh Bank Negara Malaysia. Badan-badan Syariah ini perlu dikawal selia untuk mengelakkan percanggahan dalam pentafsiran Syariah bagi perkara yang sama dan menghapuskan kekeliruan di kalangan masyarakat. Amalan semasa yang membenarkan individu yang sama menganggotai badan-badan Syariah di institusi kewangan Islam perlu dinilai semula dari segi tadbir urus korporat, terutamanya dari segi peruntukan kerahsiaan.

Bagi menangani isu ini, Bank Negara Malaysia telah meminda Akta Bank Negara Malaysia 1958 pada tahun 2003 bagi mempertingkatkan peranan dan fungsi MPS Bank Negara Malaysia. MPS telah diberi pengiktirafan sebagai badan berkuasa tunggal berhubung isu-isu Syariah dalam perbankan Islam, takaful dan kewangan Islam. Kuasa MPS merangkumi kesemua institusi kewangan di bawah pengawalseliaan Bank Negara Malaysia. Satu lagi aspek penting berhubung dengan perkara ini ialah persetujuan Badan Kehakiman Malaysia untuk merujuk kepada MPS berhubung kes-kes pertikaian yang melibatkan isu-isu Syariah dalam perbankan dan kewangan Islam. Oleh itu, bagi memelihara kewibawaannya, ahli MPS Bank Negara Malaysia tidak dibenarkan menganggotai sebarang jawatankuasa Syariah institusi-institusi kewangan.

Berikutan penubuhan MPS Bank Negara Malaysia, garis panduan bagi mengukuhkan jawatankuasa Syariah di institusi kewangan Islam dikeluarkan pada bulan Disember 2004. Garis panduan ini yang akan berkuat kuasa pada 1 April 2005 menggariskan peraturan, pengawalan dan tatacara penubuhan jawatankuasa Syariah, peranan, skop tugas dan tanggungjawab jawatankuasa itu serta hubungan dan aturan kerja antara jawatankuasa berkenaan dengan MPS Bank Negara Malaysia. Semua bank Islam, institusi perbankan yang menyertai SPI, pengendali takaful dan institusi kewangan pembangunan yang menawarkan kemudahan perbankan Islam diwajibkan menubuhkan jawatankuasa Syariah. Bank SPI dibenarkan untuk menubuhkan jawatankuasa Syariah dalam kumpulan perbankan masing-masing, manakala pengendali takaful dikehendaki menubuhkan jawatankuasa Syariahnya sendiri seperti yang ditetapkan oleh undang-undang.

Antara tugas dan tanggungjawab jawatankuasa tersebut adalah untuk menasihati lembaga pengarah mengenai hal-hal Syariah dan memastikan operasi perniagaan bank berkenaan mematuhi prinsip Syariah pada setiap masa, mengesahkan Manual Pematuhan Syariah dan meluluskan serta mengesahkan dokumentasi berkaitan. Jawatankuasa itu juga dikehendaki memberikan ulasan atau keputusan Syariah secara bertulis bagi tujuan rekod dan rujukan.

Bagi memastikan tugas jawatankuasa Syariah ini berjalan lancar, setiap institusi kewangan Islam bertanggungjawab membantu jawatankuasa ini dalam pelaksanaan tugasnya. Institusi kewangan Islam dikehendaki merujuk semua isu Syariah kepada jawatankuasa ini bagi mendapatkan nasihat dan seterusnya mengguna pakai nasihat yang berkaitan. Institusi kewangan Islam juga dikehendaki memastikan dokumentasi produk yang mengandungi isu Syariah dilulus dan disahkan oleh jawatankuasa Syariah, membenarkan jawatankuasa meneliti semua rekod yang berkaitan, urus niaga, buku panduan atau maklumat lain yang berkaitan supaya ahli jawatankuasa Syariah dapat menjalankan tugas mereka dengan berkesan. Di samping itu, institusi kewangan Islam juga perlu menyediakan sumber yang mencukupi, khidmat rundingan pakar bebas, bahan rujukan dan latihan.

Seseorang individu hanya dibenarkan menjadi ahli bagi satu jawatankuasa Syariah bagi setiap industri. Sekiranya beliau menjadi ahli jawatankuasa Syariah bagi sebuah institusi perbankan Islam, beliau tidak dibenarkan menganggotai jawatankuasa Syariah institusi lain dalam industri yang sama, tetapi dibenarkan menganggotai jawatankuasa Syariah syarikat takaful. Sesebuah syarikat atau institusi tidak dibenarkan lagi menjadi ahli jawatankuasa Syariah kerana garis panduan ini menghadkan keahlian kepada individu sahaja. Ahli jawatankuasa Syariah mestilah sekurang-kurangnya berkelayakan dalam bidang perundangan Islam (*Usul Fiqh*) atau urus niaga Islam/undang-undang komersial *(Fiqh Mu'amalat)* atau memiliki pengetahuan yang diperlukan serta kepakaran atau pengalaman dalam bidang yang berkaitan.

Bilangan minimum ahli jawatankuasa Syariah ialah tiga orang. Di samping itu, institusi kewangan Islam perlu melantik sekurang-kurangnya seorang pegawai, sebaik-baiknya yang mempunyai pengetahuan dalam bidang Syariah, untuk menjadi sekretariat kepada jawatankuasa ini. Jawatankuasa ini akan melapor kepada lembaga pengarah institusi kewangan Islam. Struktur pelaporan ini menggambarkan status jawatankuasa ini sebagai sebuah badan bebas dalam institusi kewangan Islam.

Garis Panduan ini dijangka dapat mempertingkat dan memperkukuhkan tadbir urus Syariah institusi kewangan dan menyumbang ke arah pembentukan satu kumpulan penasihat Syariah yang bukan sahaja lebih besar bilangannya bahkan juga lebih berkelayakan, mahir dan berpengalaman.

dan bayaran cukai ke atas instrumen dan urus niaga tambahan yang diperlukan bagi tujuan pematuhan Syariah. Seterusnya, pindaan juga dibuat ke atas Akta Cukai Pendapatan 1967, Akta Cukai Keuntungan Harta Tanah 1976 dan Akta Setem 1949 bagi tujuan pelaksanaan rangka kerja ini. Sehubungan dengan pindaan-pindaan tersebut, Bank Negara Malaysia diberi kuasa untuk mengesyorkan kepada LHDN instrumen dan urus niaga tambahan yang perlu diberi pengecualian duti setem.

Mempertingkatkan Pembangunan Sumber Manusia dan Pendidikan Pengguna

Sepanjang tahun 2004, usaha terus ditumpukan ke arah membangunkan sumber manusia dan kemahiran bagi meningkatkan kecekapan dan daya saing perbankan Islam. Ia bertujuan mempertingkatkan pembangunan sumber intelektual dan seterusnya melahirkan lebih ramai pakar dan profesional yang berkaliber tinggi dalam bidang perbankan dan kewangan Islam.

- Bagi mencapai objektif ini, Institut Perbankan dan Kewangan Islam Malaysia (IBFIM) menganjurkan beberapa kursus perbankan dan kewangan Islam, meliputi aspek pengurusan, operasi, Syariah dan perundangan. IBFIM menjalankan usaha sama dengan institusi kewangan Islam dan institusi lain di dalam dan di luar negeri bagi membangunkan produk dan perkhidmatan kewangan Islam yang komprehensif dan lengkap. IBFIM turut membantu institusi kewangan merangka program latihan bagi memenuhi keperluan khusus mereka. Di samping itu, IBFIM turut menyediakan khidmat nasihat dan pakar runding kepada institusi tempatan dan asing.

- Dua bengkel iaitu Bengkel Pengurusan Risiko dan Kecukupan Modal, dan Bengkel Pelaksanaan Pasaran Wang Secara Islam bagi perbankan dan kewangan Islam dianjurkan oleh Bank Negara Malaysia pada 23 September 2004. Bengkel Pengurusan Risiko dan Kecukupan Modal